

BAZI SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK DOYUM DÜZEYLERİ: BİR PROFİL ÇALIŞMASI

MARRIED INDIVIDUALS' MARITAL SATISFACTION LEVELS BY SOME SOCIO-
DEMOGRAPHIC VARIABLES: A PROFILE STUDY

Pınar ÇAĞ¹ - İbrahim YILDIRIM²

Öz

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik yılları (evlilik süresi), aile gelirin katkı oranları, çocuk sayıları ve cinsel yaşamlarından memnuniyet düzeylerine göre evlilik doyumuna ilişkin profilleri incelenmiştir. Çalışmanın araştırma grubu, Ankara'da yaşayan, en az lise mezunu ve gelir getiren bir işte çalışan 549 evli bireyden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak evlilik doyum düzeylerini belirlemek amacıyla Tezer (1986) tarafından geliştirilen Evlilik Yaşamı Ölçeği, sosyo demografik değişkenlere ilişkin veri toplamak amacıyla ise Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; evli bireylerin evlilik doyumu profil bulgularına ilişkin olarak şu sonuçlar elde edilmiştir; bir yıldan az süredir evli olan, aile gelirin katkı oranının kadın ve erkek cinsiyetleri arasında eşit düzeyde olduğu, çocuk sahibi olmayan ve cinsel yaşamlarından memnun olan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin diğer gruplarda yer alan evli bireylere oranla manidar düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Evlilik, Evlilik doyumu, Evlilik süresi, Çocuk sayısı, Aile geliri, Cinsel yaşam memnuniyeti

Abstract

In this study, the profiles of marital satisfaction according to marital years (marriage duration), family income contribution rates, number of children and satisfaction levels of sexual life were examined. The research group of the study consists of 549 married individuals living in Ankara who have at least a high school education and work in an income generating business. The Marriage Life Scale developed by Tezer (1986) was used to determine marital satisfaction levels as a means of data collection. Personal Information Form was used to collect data on socio demographic variables. In the analysis of the data obtained in the study, SPSS 22.0 statistical program was used. As a result of the analyzes made; The following results were obtained regarding the marital satisfaction profile of married individuals; The marital satisfaction levels of married individuals who are married with less than one year of marriage and whose marital contribution to family income is equal between married men and women who are not children and who are satisfied with their sexual lives are significantly higher than married people in other groups.

Keywords: Marriage, Marital satisfaction, Duration of marriage, Number of children, Family income, Sexual life satisfaction

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, cpinar@metu.edu.tr

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, iyl@hacettepe.edu.tr

1. GİRİŞ

Yakın ilişkiler kişilerin gelişiminde önemli rol oynayan anahtar yapılardan biri olmakla beraber, bireylerin geliştirdikleri ve yürüttükleri yakın ilişkilerinin kalitesi kişilerin güven düzeylerini, genel iyilik hallerini, fizyolojik ve psikolojik sağlık düzeylerini arttırabilmekte ya da azaltabilmektedir (Hetherington, 2003). Yakın ilişkiler içerisinde pek çok ilişki tipi kavramsallaştırılabilmektedir. Evlilik ilişkisi, bu bağlar içerisinde özellikle arkadaş ve aile ile kurulan yakın ilişkilere nazaran bireylerin iyilik halleri üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olması nedeniyle daha önemli algılanmaktadır (Pateraki ve Roussi, 2013). Yakın ilişkiler ağı içerisinde önemli bir yapıyı temsil eden evlilik (Blood, 1969) bireylerin belli yasalar ve kurallar kapsamında yürüttükleri formal ve sürekli cinsel beraberliği içermekte (Lantz ve Snyder, 1969); yaşam boyu arkadaşlık, aşk, bağlılık, destek ve cinsel haz sağlayan bir kurum olmakla birlikte (Fincham ve Beach, 2006); sadakat üzerine kurulu bağlılığı içeren bir arkadaşlıktır (Myers, 2003).

Evlilik doyumunu; kişinin evli olma halinden ne derecede fayda sağladığına ilişkin algısını içeren zihinsel bir durumdur (Stone ve Shackelford, 2007). Bu zihinsel yapı içerisinde; bireyin evliliğinden sağladığı fayda ne kadar yüksekse evlilikten sağladığı doyum da o düzeyde yüksek olmaktadır; bireyin evliliğinden algıladığı yarar ne kadar düşükse evlilikten aldığı doyum da o düzeyde düşük olmaktadır (Stone ve Shackelford, 2007). Evlilik ilişkisi içerisinde eşler tarafından algılanan doyum ve sağlanan doyum birçok ilişkinin kalitesi üzerinde belirleyici olmaktadır. Günümüzde evlilik, aile ve çift danışmanlığı alanında çalışan, araştırmalar yürüten pek çok uzmanın sıklıkla çalıştığı ve üzerinde durduğu konulardan biri evlilik doyumunu ve bunun bireylerin yaşamlarına birçok açıdan nasıl yansıdığı ya da etki ettiği ile ilgilidir (Jose ve Alfons, 2007). Sağlıklı giden evliliğe en büyük kanıtlardan biri olan ilişki doyumunu oldukça kompleks bir yapıya sahip olmakla beraber (Meeks, Hendrick ve Hendrick, 1998), evliliğin genel gidişatına ilişkin de oldukça geniş bilgiler sunmaktadır (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000).

Bütün bu ilişki dinamiğini oldukça fazla etkilediği alan yazında da sıklıkla bahsedilen evlilik doyumunu pek çok değişken açısından irdelenip incelenmiştir. Bu değişkenler arasında ailenin sosyo ekonomik düzeyi, eşlerin ilişkide sorumluluk alma düzeyleri, sadakat, çatışma çözme becerileri gibi pek çok ilişkisel ve kişisel öğeler yer almaktadır (Meeks ve ark., 1998). Bunlara ek olarak başarılı bir evlilikte bireylerin istikrarlı bir ilişki yürüttükleri, her iki eşin de evlilikte doyum sağladıkları ve kendilerini mutlu hissettikleri, cinsel uyuma ve ahenge sahip oldukları, pek çok önemli konu başlığında fikir birliğine sahip oldukları, problem çözme becerilerinde iş birliği içerisinde hareket edebildikleri ve birbirleriyle derin bir bağ ve iletişim içerisinde oldukları görülmektedir (Burgess, Locke ve Thomes, 1963). Ayrıca evlilik öncesi eşlerin birliktelik süresi, dindarlık düzeyleri, ırk, etnik köken, eşler arası sorumlulukların paylaşımı ve rol eşitliği, çocuk sahibi olup olmama, sosyo ekonomik düzey ve eşler arasındaki iletişim örüntüleri gibi pek çok faktör evlilik başarısı ile ilişkili kavramlar olarak alan yazında ele alınmaktadır (Cox, 2006).

Bu bilgiler paralelinde bu çalışmada profil bulguları belirlenmeye çalışılırken ele alınan evlilik süresi, aile gelirine katkı düzeyi, çocuk sayısı ve cinsel yaşam memnuniyeti değişkenlerine ilişkin alan yazında yer alan bilgilere yer verilmiştir. Buna göre ilk olarak evlilik süresi değişkeni ele alındığında; evlilik doyumunun evlilik süresinden etkilenebildiğine ilişkin alan yazında birçok çalışma bulgusunun yer aldığı görülmektedir. Özellikle boylamsal çalışmalar incelendiğinde; yeni evli olan kişilerin evlilikten sağladıkları doyum ve iyilik hali düzeylerinin daha yüksek seyrettiği görülmekte; evlilik süresi arttıkça özellikle evliliğin ilk yıllarında evlilik doyum düzeylerinde ve iyilik hallerinde belirli oranlarda düşümlere rastlandığı görülmekte; evliliğin dört, beş ve altıncı yıllarında ise eşlerin

evlilik doyum düzeylerinin daha istikrarlı bir hale geldiği görülmektedir (Regan, 2011). Benzer şekilde Huston, Caughlin, Houts, Smith ve George (2001)'un yaptıkları çalışmada evlilik doyumunun özellikle evliliğin ilk zamanlarında azaldığı bulunmuştur.

Evlilik doyumunu etkilediği düşünülen ve bu çalışmada bir diğer değişken olarak ele alınan aile gelirine katkı oranlarına bakıldığında; başarılı, sağlıklı evlilik ilişkilerine ilişkin olarak alan yazında ele alınan kavramlardan bir diğerinin de ailenin sosyo ekonomik düzeyi ve eşlerin ailenin bu ortak gelir düzeyine sundukları katkı düzeylerinin önemli olduğu görülmektedir. Bu aşamada eşlerin her iki cinsiyette de ekonomik bağımsızlığa sahip olmaları evlilik mutluluğunu karakterize etmede önemli olmaktadır (Williams, Sawyer ve Wahlstrom, 2012). Bireylerin bireysel olarak yaşamdan aldıkları doyum veya genel yaşam mutluluk düzeyleri, dolaylı açıdan dahi olsa eşleriyle olan ilişkilerinden aldıkları doyumları; yaşanan toplumun kültürel ve sosyal alt yapısı, içinde yaşanan topluma duyulan aidiyet ve güven hissi, yaşadıkları ülkenin genel refah ve ekonomik düzeyi ve bireylerin genel ekonomik düzeylerinden etkilenmektedir (Veenhoven, 2012).

Bu çalışmada ele alınan üçüncü sosyo demografik değişken olan çocuk sayısına bakıldığında ise; evliliği etkileyen temel kavramlardan en önemlileri arasında çocuk sahibi olup olmama durumunun yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu nedenle çocuk sayısı, hem evlilik kalitesi hem de evlilik doyumunu üzerindeki etkileri nedeniyle pek çok araştırmacı tarafından irdelenmektedir. Evliliğin ilk dönemleri hem kadınlar hem de erkekler için bir kırılma yaratabilmektedir. Bu kırılma süreçlerinde hem eşlerin birbirleriyle beraber yaşamaya uyum sağlaması odak konulardan biri olmakla birlikte, hem de çocuk sahibi olma fikrinin olgunlaşması ve bunun hem toplum tarafından hem de eşler tarafından belirgin bir beklenti haline gelmesi mevzu bahis olmaktadır. Bu beklentiler içerisinde çocuk sahibi olmak önemli yaşam değişimlerini de beraberinde getirmektedir. Çocuk sahibi olan evli bireyler karı-koca rollerine ek olarak ebeveyn rolünün de sorumluluğunu üstlenmektedirler. Roller arttıkça benzer şekilde sorumluluklar da yükselmektedir. Sadece eş olan birey, çocukla beraber anne ya da baba da olmaktadır. Böylece karı-koca dengesi yıkılıp yerine yeni bir denge kurularak ailenin genişlemesine paralel “çekirdek aile” kavramının içinin doldurulması söz konusu olmaktadır.

Bu çalışmada yer alan dördüncü ve son sosyo demografik değişken olan cinsel yaşam memnuniyeti ya da alan yazında sıklıkla cinsel doyum olarak ifade edilen kavram ise evlilik doyumunda neredeyse merkezi bir rol oynamakta ve pek çok çalışmada evlilik kalitesi, evlilik başarısı ya da evlilik mutluluğunu sağlamada araştırılan, irdelenen ve sıklıkla da belirgin bir rol taşıyan bir kavram olarak önümüze çıkmaktadır. Her bir bireyin evlilikten çeşitli beklentileri olmaktadır; bu beklentilerden biri de cinsel anlamda devamlılık taşıyan yasal bir bağlanma gerçekleştirmektir (Williams, Sawyer ve Wahlstrom, 2012). Evlilik başarısı için birçok kritere ihtiyaç duyulmaktadır; bu kriterler içerisindeki temel yapılardan biri de eşlerin cinsel uyum ve birliğe ve birbirleri ile derin bir bağa sahip olmalarıdır (Burgess, Locke ve Thomes, 1963). Eşler arasında yakınlık kurmanın temel yollarından biri cinsel ilişki kurmadır (Reis ve Shaver, 1988). Toplumsal algıda cinsel, fiziksel ve psikolojik birçok ihtiyacın doyurulmasını sağlayan ve güçlü sorumlulukları olan bir kurum olan evlilik, cinsel doyum da içerisinde barındırmak kaydıyla bireylere aşk ve tutku, istikrarlı ve güvenli bir ilişki sürdürme, fiziksel iyilik hali, sadakat ve duygusal destek sağlayabilmektedir (Cox, 2006).

Cinsel yaşamdan duyulan memnuniyet ya da doyum pek çok evliliğin kaliteli ilerlemesinde oldukça önemli bir etkidir. Birçok yakın ilişkide önemli bir yer tutan cinsel yaşam, kadın ve erkeğin en özel ve kişisel alanları içerisinde ilişkilerinden sağlayacakları mutluluk, doyum ya da başarıyı en fazla etkileyen yönlerden biridir (Burgess, Locke ve Thomes, 1963; Lantz ve Snyder, 1969; Jones, 1994; Nystul, 1999; Cox, 2006). Birçok alanda

olduğu gibi bireylerin yakın ilişki içerisinde de birbirlerinden ne bekledikleri, bu beklentilerine ne kadar karşılık bulabildikleri ve karşısındakinin beklentilerine de ne düzeyde karşılık verebildikleri ilişkinin seyri ve ilişkiden sağlanacak doyum açısından oldukça önemlidir. Bu noktada yakın ilişki içinde olan eşlerin birbirlerinin istek ve ihtiyaçlarına duyarlılık düzeylerinin yüksek olması ve çok yoğun bir çaba göstermeksizin, ilişkilerinin doğal akışında cinsel anlamda da birbirlerine uyum sağlıyor olmaları hem ilişkilerinden aldıkları doyumunu yükseltirken hem de bireylerin olumsuz çatışma çözme eğilimlerini ve ilişki stresi yaşamalarını azaltmakta ve baş etme mekanizmalarını desteklemektedir (Holmes, 2007). İlişkilerde doyumunu fazlasıyla etkilediği bilinen önemli faktörlerden biri olan cinsel yaşam memnuniyeti; özellikle evlilik ilişkisinde eşlerin aldıkları doyum düzeylerindeki düşüşten ilk etkilenen yapıardan biridir, bireylerin ilişki doyumlarının düşmesine paralel olarak cinsel isteklerinde azalmaların olması oldukça olasıdır; böyle bir durum ise eşler arasındaki uyumsuzluk, huzursuzluk, öfke gibi depresif semptomların artmasında açıklayıcı olmaktadır (Beach, Katz, Kim ve Brody, 2003; Fincham, Beach, Harold ve Osborne, 1997; Mason, Canlas ve Wang, 2013; Whisman ve Baucom, 2012). Bu bilgilerle beraber dönemsel olarak bireylerin ilişkiden beklentilerinin neler olduğunun belirlenmesi ve fark edilmesi önemlidir. Örneğin; ilişkide cinsel iletişimin ya da cinsel ilişkinin daha ön planda olduğu bir dönemde, ilişkinin bu kısmından sağlanan doyum; hem genel ilişki doyumunu hem de ilişkinin cinsel boyutundan sağlanan özgül doyumunu etkilemektedir. Bu nedenle ilişkinin cinsel boyutunda da diğer birçok alanında da eşlerin ilişki doyumlarını korumak ya da arttırmak adına birbirlerinden ne beklediklerini bilmeleri, birbirlerine destek olmaları ve gelişime açık olmaları önemlidir (Nelson-Johns, 1999).

Bütün bu bilgiler ışığında bu çalışmada eşlerin evlilik doyum düzeyleri üzerinde etkisi olduğu düşünülen evlilik süresi, eşlerin aile gelirine katkı düzeyleri, çocuk sayısı ve eşlerin cinsel yaşam memnuniyetleri değişkenleri ele alınmıştır. Araştırmada “Evlilik süresi, aile gelirine katkı, çocuk sayısı ve cinsel yaşam memnuniyeti değişkenlerine göre evli bireylerin evlilik doyum düzeyleri nasıl bir profil göstermektedir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu kapsamda sıralanan bu sosyo demografik değişkenlere göre evli bireylerin evlilik doyum profillerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Buna göre; evlilik süresi, eşlerin aile gelirine katkı düzeyleri, çocuk sayısı ve cinsel yaşam memnuniyet düzeylerinin kadın ve erkeklerin evlilik doyum düzeyleri ile ilişkili olup olmadığı ve ilişkili ise bu ilişkinin ne yönde olduğu ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu amaçla hem kadınlarda hem de erkeklerde evlilik doyum düzeylerindeki değişimler, evli bireylerin evlilik süreleri, aile gelirine katkı düzeyleri, çocuk sayıları ve cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine göre incelenerek katılımcılara ait cinsel yaşam memnuniyeti profilleri çıkarılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın çalışma grubu, Ankara’da yaşayan, en az lise mezunu ve gelir getiren bir işte çalışan 549 evli bireyden (% 50.3 kadın, % 49.7 erkek) oluşmaktadır. Bu çalışma grubuna uygun örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Çalışmada gönüllü katılım esas alınmıştır. Araştırmada katılımcıların demografik bilgilerini almak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve evlilik doyum düzeylerini ölçmek amacıyla Tezer (1986) tarafından geliştirilen “Evlilik Yaşamı Ölçeği” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmada sosyo demografik değişkenlerin dağılımını incelemek amacıyla betimsel araştırma deseni kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Evli bireylerin evlilik doyum puanları “evlilik yılı”, “aile gelirine katkı”, “çocuk sayısı” ve “cinsel yaşamdan memnuniyet” değişkenlerine göre incelenerek çıkarılan profillere ilişkin bulgulara aşağıda yer ver verilmiştir.

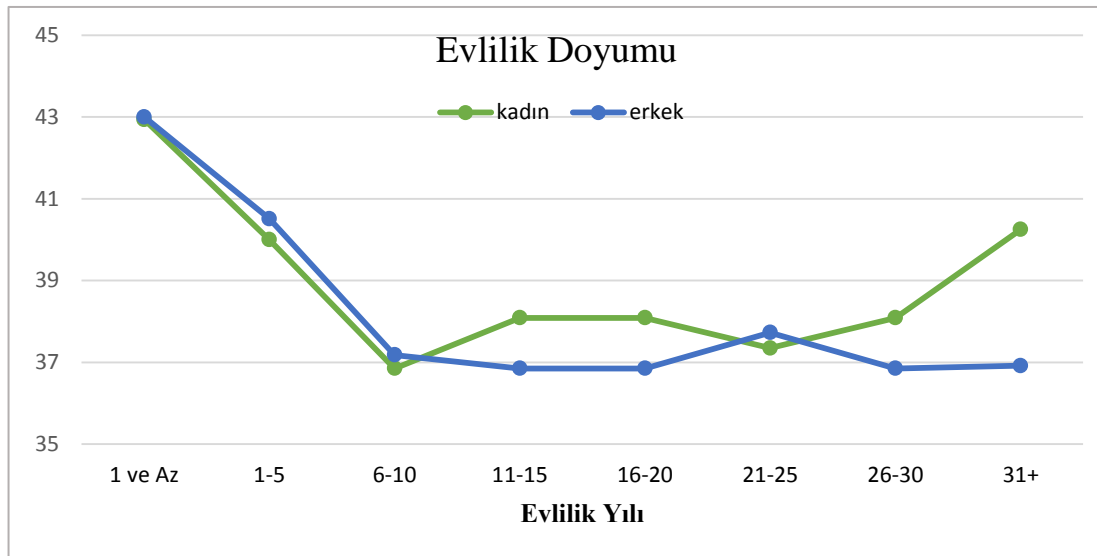
3.1.Eşlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular ve Tartışma

Eşlerin evlilik sürelerine göre evlilik doyumuna ilişkin n, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Eşlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Evlilik Yılı	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	1 yıldan az	Kadın	18	42.94	7.34
		Erkek	12	43	6.25
	1-5 yıl	Kadın	74	40	7.67
		Erkek	63	40.51	7.75
	6-10 yıl	Kadın	54	36.85	8.42
		Erkek	45	37.18	9.24
	11-15 yıl	Kadın	32	38.09	8.84
		Erkek	27	36.85	9.69
	16-20 yıl	Kadın	32	38.09	8.84
		Erkek	27	36.85	9.69
	21-25 yıl	Kadın	43	37.35	8.90
		Erkek	45	37.73	7.31
	26-30 yıl	Kadın	15	38.09	8.84
		Erkek	19	36.85	9.69
	31 yıl ve fazlası	Kadın	4	40.25	9.95
		Erkek	26	36.92	8.06

Tablo 1. incelendiğinde, evlilik yılına göre kadın ve erkek grupların evlilik doyum puan ortalamalarının 36.85 ile 42.94 arasında değiştiği gözlenmektedir.

Şekil 1. Eşlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Doyum Profili

Şekil 1.'de görüldüğü üzere, evlilik yılına göre erkeklerde evlilik doyum puan ortalamaları 1 yıldan az bir sürede en yüksekte, 1-5 yıl ile 6-10 yıl süresinde evlilik doyum puan ortalamaları giderek düşmekte, 11-15 ve 16-20 yılları arasında belli bir dengede ve benzer oranları korumakta, 21-25 yılları arasında tekrar artmakta, 26-30 yıl aralığında belirgin olmamakla beraber yeniden bir düşüş yaşamakta, ardından 31 yıl ve daha fazla süredir evli olan erkeklerde ise belirgin bir oranda aynı kalan bir düzeyde olduğu görülmektedir. Buna karşın evlilik yılına göre kadınların evlilik doyum puan ortalamalarına bakıldığında,

kadınlardaki evlilik doyumu puan ortalamalarının erkeklerdeki evlilik doyumu puan ortalamalarıyla paralel düşüş ve artışlar gösterdiği; diğer taraftan 21-25 yılları arasındaki evlilik yılı sürecinde erkeklerden farklı olarak kadınların evlilik doyumu puan ortalamalarının bir önceki dönem olan 16-20 yılları arasındaki evlilik yılı aralığında sahip olunan evlilik doyumu puan ortalamalarına göre düşüş gösterdiği görülmektedir.

Tıpkı yaşam dönemlerinin getirdiği gelişimsel farklılıklar ve ihtiyaçlara göre yaşam doyumu düzeylerinde yaşanan dalgalanmalar gibi bireylerin evliliklerinin dönemsel ilerleyişlerinde de farklı düzeylerde doyumu sağlamaları olasıdır. Evliliklerinin ilk yıllarında olan bireylerin diğerlerine nazaran daha yüksek evlilik doyumu düzeylerine sahip olmaları beklenirken, buna paralel evlilik yılındaki artışla beraber gelişimsel açıdan da orta yaş kırılmalarına rastlayan evli bireylerin evlilik doyumlarının görece daha düşük seyretmesi mümkün olabilmektedir. Özellikle evliliğin ilk zamanlarında eşler birbirleriyle daha fazla vakit geçirme isteğine sahip olmaları nedeniyle de işlerinden ve günlük rutinlerinden kalan neredeyse bütün zamanlarını beraber geçirmek istemekte ve eşlerini ve kendilerini memnun ve mutlu etme çabası içerisinde daha fazla olabilmektedirler; bu durum da ilişkilerinden daha fazla doyumu almaları ile neticelenmektedir.

Şekil 1.'de görüldüğü gibi; hem kadınlar hem de erkekler bir yıldan az süredir evli oldukları süreçte en yüksek evlilik doyumu düzeylerine sahipken; erkeklerde evlilik doyumu düzeylerinin en düşük olduğu zaman dilimi evliliğin 16-20 yılları arasına denk geldiği, kadınlarda evlilik doyumu düzeylerinin en düşük olduğu zaman diliminin ise 21-25 yılları arasına denk geldiği görülmektedir. Evliliklerin otuzuncu yılından itibaren ise erkeklerde daha durağan devam eden ve düşmeden aynı istikrarda ilerleyen bir evlilik doyumu düzeyi söz konusuyken; kadınlarda da bu dönem içerisinde benzer şekilde evlilik doyumu düzeylerinde istikrarlı bir artış görülmektedir. Çalışmada elde edilen evlilik doyumunun yıllar içerisinde kademeli olarak azaldığı bulgusu Taves, Blood ve Wolfe'un (1961) çalışmaları sonucunda elde ettikleri evlilik süresine göre evlilik doyumunun dalgalı bir seyre sahip olduğu bulgusu ile tutarlık göstermemektedir. Başka bir çalışmada Bograd ve Spilka (1996), 30-45 yaşlar arasında yer alan evli bireylere nazaran 60-75 yaşlar arasında olan evli bireylerin daha yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğuna; Jose ve Alfons (2007) ise yaptıkları çalışmada özellikle evliliğin 30. yılından itibaren genel yaşam ve evlilik problemlerindeki azalmalar ile birlikte evlilik doyumunun giderek daha yükseldiği sonucuna ulaşmışlardır. Buna karşın; Stewart (2012) ve Koçak (2008) yaptıkları çalışmalarda ilişki süresi ile ilişki doyumu arasında manidar bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer çalışmada Stewart (2012) ilişki süresinin doğrudan doyumu etkilemese dahi dolaylı olarak etkili olabileceğini öne sürmektedir. Buna göre; bireylerin ilişki süreleri uzadıkça ve yaşları ilerledikçe olgunlaşmaları ile de beraber daha iyi çatışma ve problem çözme, iletişim kurma becerilerine sahip olabildiklerini, ilişkiye daha fazla yatırım yaptıklarından dolayı da daha fazla ait hissettikleri ve bütün bunlar neticesinde ilişkilerinden daha fazla doyumu sağlayabileceklerini ifade etmektedir. Bu çalışmanın bulguları ise Stewart'ın bu sentez fikri ve Jose ve Alfons'un (2007) çalışma bulgularına benzer şekilde; özellikle evliliğin otuzuncu yılından itibaren erkeklere nazaran kadınlarda daha belirgin olmakla beraber evlilik doyumu düzeylerinin yükseldiğini göstermektedir.

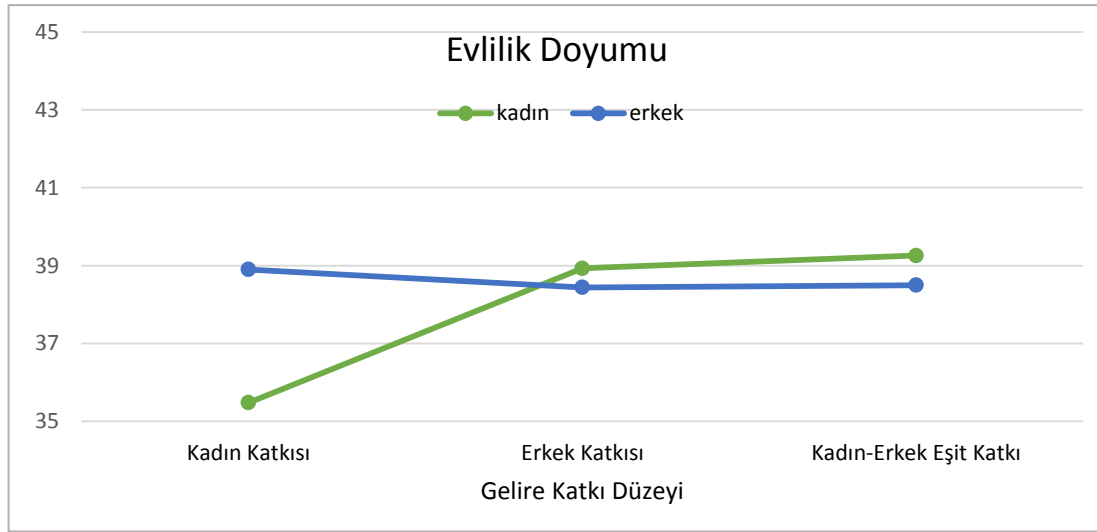
3.2.Eşlerin Aile Gelirine Katkı Düzeylerine Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular ve Tartışma

Eşlerin aile gelirine katkı düzeylerine göre evlilik doyumuna ilişkin n, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Eşlerin Aile Gelirine Katkı Oranlarına Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Gelire Katkı	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	Kadın	Kadın	62	35.48	10.08
		Erkek	30	38.90	8.39
	Erkek	Kadın	193	38.93	7.72
		Erkek	233	38.44	8.46
	Kadın-Erkek Eşit	Kadın	19	39.26	8.47
		Erkek	10	38.50	7.53

Tablo 2. incelendiğinde, aile gelirine katkı oranlarına göre kadın ve erkek grupların evlilik doyumu puan ortalamalarının 35.48 ile 39.26 arasında değiştiği gözlenmektedir.

Şekil 2. Eşlerin Aile Gelirine Katkı Oranlarına Göre Evlilik Doyum Profili

Şekil 2. incelendiğinde, gelire katkı oranına göre erkeklerde evlilik doyumu puan ortalamalarının, gelire kadının katkısının daha fazla olduğu durumda arttığı, erkek katkısının fazla olduğu durumda belirgin olmayan bir düzeyde azaldığı, kadın ve erkek katkısının eşit olduğu durumda ise kadının katkısının fazla olduğu durum ile benzer bir düzeyde olduğu görülmektedir. Buna karşın, gelire katkı düzeyine göre kadınların evlilik doyumu puan ortalamaları incelendiğinde, gelire kadının katkısı fazla olduğu durumda evlilik doyumu puan ortalamalarının en düşük düzeyde olduğu, erkek katkısının fazla olduğu durumda evlilik doyumu puan ortalamalarının giderek yükseldiği ve kadın ve erkek katkısının eşit olduğu durumda ise evlilik doyumu puan ortalamalarının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Türkiye ve dünya şartlarındaki ekonomik değişimler ve kırılmalar; aile hayatının belirli bir standart içerisinde sürdürülmesinde ailenin gelir düzeyini evlilik kalitesi açısından görünür ve oldukça önemli kılmaktadır. Şekil 2.'de görülebileceği gibi; erkeklerin evlilik doyumu düzeylerinin ailenin gelirine kendi katkılarının fazla olmasına kıyasla, kadınların katkısının daha fazla olduğu durumlarda veya kadın-erkek katkısının eşit olduğu durumlarda, çok belirgin olmasa da, daha yüksek düzeyde seyretmektedir. Kadınlar için ise daha farklı bir durum söz konusudur; kadınlar aile gelirine kendi katkılarının daha fazla olduğu durumlarda belirgin oranda daha düşük bir evlilik doyumu düzeyine sahipken; erkeklerin aile gelirine katkısı daha fazla olduğunda veya kadın-erkek eşit düzeyde aile gelirine katkı sağladıklarında

daha yüksek evlilik doyum düzeylerine sahip oldukları görülmektedir. Bununla birlikte her iki cinsiyet için de geçerli olan bulgu ise; kadın-erkek her ikisi de aile gelirine eşit düzeylerde katkı sağladıkları zaman en yüksek evlilik doyum düzeyine sahip olduklarıdır.

Şekil 2.'deki kırılmalar dikkate alındığında; kadınların erkeklere nazaran aile gelirine katkı düzeyi değişkeninden daha fazla etkilendikleri açıktır. Bu; Çilli, Kaya, Bodur, Özkan ve Kucur'un (2004) çalışmaları sonucunda elde ettikleri hem çalışan hem ev sorumluluklarını yürüten kadınların psikolojik sağlamlıklarında en etkili faktörün aile geliri olduğu bulgusu ile tutarlık göstermektedir. Kadınların bu bağlamda daha fazla hassasiyete sahip olmasının bazı olası nedenleri arasında; hem çalışma hayatını hem de ev yaşamının sorumluluklarını aynı anda üstleniyor olmaları, stres faktörlerinin yüksek olması, zamanı yönetme güçlüğü, rol ve sorumlulukların fazlalığına bağlı kaygı hissetmeleri yer alıyor olabilir. Bu nedenler de evliliklerinden daha düşük doyum algılamaları ile sonuçlanabilmektedir. Ayrıca kadın aile gelirine oldukça yüksek bir katkı sağlayarak, erkeğe oranla daha fazla ekonomik getirisi olan bir işte çalışıyorsa, bu işin sıklıkla mesai saatlerinin fazla, sorumluluk ve rollerinin fazla olması, özetle yoğun ve stres kaygı düzeyi yüksek bir iş olması olasıdır. Hem bu yoğunlukta bir işte çalışan hem de ev sorumluluklarını ve varsa ebeveyn rollerini yerine getirmeye çalışan kadınlar için evliliklerinden aldıkları doyumun bu evrede düşüşe uğraması olası, beklenen bir durum olmaktadır. Buna ek olarak Korkmaz ve Korkut (2012) kadınların aile gelirine katılımının erkeklere kıyasla toplum içerisinde hep bir adım daha geride olduğunu ve zamanla giderek bu kadın katılım oranlarının düştüğünü belirtmektedirler. Bu bilgiler ışığında genel tabloya bakıldığında; Türkiye'de kadın ve erkeğin aile gelirinde dengeli bir katkı oranına sahip olmadıkları ve buna istinaden bir cinsiyetin diğerine kıyasla sıklıkla aile gelirine daha fazla katkı sağlıyor olmasının evlilikte dengelerin oluşumunda etkili olduğu söylenebilir. Bireyler arasındaki güç dengelerinin oluşumunda böylece aile gelirine katkı düzeylerinin de etkili olacağı düşünülmektedir. Kadın ve erkeğin aile gelir düzeyine eşit oranda katkıda bulunması, bireylerin bu ilişkide güç dengeleri açısından da kendilerini eşit hissetmelerine ve böylece hem kendilerine hem de ilişkilerine duydukları güveni daha fazla hissetmelerini sağlayarak evlilik doyumunda önemli bir rol oynayabilmektedir. Çalışmanın bu sonucu Berry ve Williams'ın (1987) bulguları ile de benzerlik göstermektedir. Buna göre; kadınların yaşamdan doyum almasında ilk yordayıcı değişken eşiyile olan ilişkisinden doyum sağlaması iken ikinci yordayıcı değişken ise aile gelir düzeyinden memnuniyet duymalarıdır. Erkeklerde ise yaşamdan doyum sağlamada ilk yordayıcı değişkenin aile gelir düzeyinden duyulan memnuniyet düzeyi olduğu belirlenmiştir. Bütün bu bulgular ışığında; ailenin ortak gelir düzeyinin memnuniyet verici düzeyde olması hem kadınlarda hem de erkeklerde yaşam doyum düzeyleri üzerinde oldukça etkili olmaktadır.

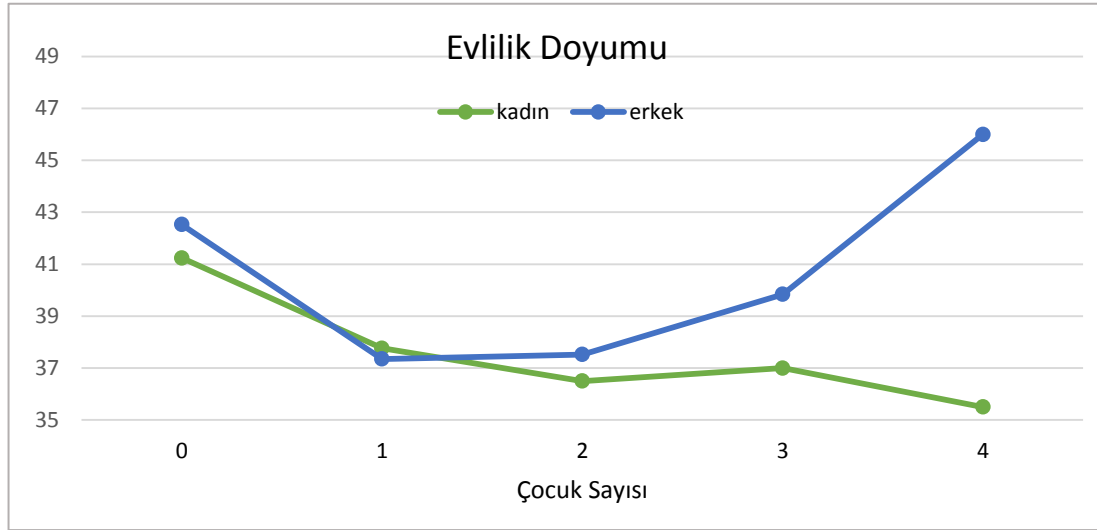
3.3.Eşlerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular ve Tartışma

Eşlerin çocuk sayısına göre evlilik doyumuna ilişkin n, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3.'de verilmiştir.

Tablo 3. Eşlerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Doyumuna İlişkin İstatistikler

Değişken	Çocuk Sayısı	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	0	Kadın	54	41.24	7.29
		Erkek	36	42.53	6.77
	1	Kadın	107	37.76	8.09
		Erkek	91	37.35	8.88
	2	Kadın	95	36.50	9.07
		Erkek	110	37.52	8.39
	3	Kadın	7	37	9.45
		Erkek	25	39.84	7.93
	4	Kadın	2	35.50	17.67
		Erkek	1	46	0.00

Tablo 3. incelendiğinde, çocuk sayısına göre kadın ve erkek grupların evlilik doyumu puan ortalamalarının 35.50 ile 46 arasında değiştiği gözlenmektedir.

Şekil 3. Eşlerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Doyum Profili

Şekil 3. incelendiğinde çocuk sayısına göre erkeklerde evlilik doyumu puan ortalamaları hiç çocuk yokken daha yüksekken, bir çocuk olduktan sonra belirgin bir düşüş göstermektedir, ikinci çocuğa sahip olduğunda evlilik doyumu puan ortalamalarının az da olsa yükseldiği, öte yandan üç çocuk sahibi olduğunda giderek daha da yükseldiği ve özellikle dört çocuk sahibi olduğunda ise en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Buna karşın çocuk sayısına göre kadınlarda evlilik doyumu puan ortalamaları hiç çocuk yokken ve bir çocuk sahibi olduktan sonra erkeklerin evlilik doyumu puan ortalamaları ile benzer özellikler gösterirken, iki çocuk sahibi olduktan sonra kadınlardaki evlilik doyumu puan ortalamalarının düşüşünün erkeklere oranla daha belirgin olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak, erkeklerden farklı olarak kadınlarda, üç çocuk sahibi olduğunda giderek belirgin bir şekilde azalan evlilik doyumu puan ortalamaları, dört çocuk sahibi olduğunda ise en düşük seviyesine ulaşmaktadır.

Şekil 3.'ten izlenebileceği gibi hem kadınlarda hem de erkeklerde ilk çocuğun doğumuyla beraber evlilik doyumu puan ortalamalarında göze çarpan bir azalma gözlenmektedir. Bunun paralelinde iki çocuk sahibi olan kadın ve erkeklerin evlilik doyumu puan ortalamalarına bakıldığında kadınlarda erkeklere kıyasla daha belirgin oranda bir azalma

göze çarpmaktadır, ancak üçüncü ve dördüncü çocuğa sahip olma durumuna bakıldığında ise cinsiyete göre evlilik doyumu puan ortalamalarında daha farklı bir seyir olduğu görülmektedir. Buna göre; üç çocuğa sahip olan evli erkeklerde evlilik doyumu puan ortalamaları giderek yükselmekte ve yine evli erkeklerde evlilik doyumu puan ortalaması dört çocuğa sahip olduğunda en yüksek seviyeye ulaşırken; evli kadınlarda üç çocuğa sahip olanların evlilik doyumu puan ortalamalarının giderek daha fazla düştüğü ve dört çocuğa sahip olan evli kadınlarda evlilik doyumu puan ortalamalarının en düşük seviyeye ulaştığı izlenmektedir.

Tüm bu bulgular ışığında; ilk çocuğa sahip olmanın hem kadınlarda hem de erkeklerde benzer oranlarda evlilik doyumu puanlarında düşüşe neden olduğu söylenebilmektedir. Bu oranın ilk çocukta hem kadın hem de erkek için benzer düzeylerde düşmesi bazı nedenlerle açıklanabilir. Bu bulgular paralelinde olası nedenlere bakıldığında; ilk defa anne baba olmanın bireylere getirdiği yeni, daha önce hiç deneyimlemedikleri rol ve sorumlulukları içermesi, karı-koca dengesinin yıkılarak anne-baba rolleri ile yeni bir dengenin kurulması, bu yeni dengenin rol ve sorumluluklarının fazla olması ve bunlara alışma sürecinin güç olabilmesi, karı-kocanın birbirlerine ayırdıkları kaliteli zaman diliminin sekteye uğraması söylenebilmektedir. Bu aşamada ilk defa anne ya da baba olmanın bireylere getirdiği yeni rol ve sorumlulukların her iki cinsiyette de özellikle başlangıç aşamasında benzer güçlüklerle ve benzer denge yitimi ve yeni denge kurmanın zorluklarına yol açabileceği, bu nedenle de karı-koca rollerinin ilk denge kurma ve yeni bir yaşantıya hazırlanma açısından geri planda bırakılması ve daha çok ebeveyn olmaya odaklanma, çocuğun sorumluluğunu alma gibi nedenlerle evlilik doyumlarında düşüşlerin yaşanması olağan olabilmektedir. Bu bulguya ek olarak üç ve dört çocuk sahibi olmada cinsiyete göre farklılıklar gözlenmektedir. Üç ve dört çocuk sahibi olan kadın ve erkeğin evlilik doyumu düzeylerindeki azalma ve artma oranlarının zıt uçlarda devam etmesinin nedeni ise kadınların çocuk sayısı arttıkça ev işi ve çocuk bakımıyla ilgili daha fazla emek, çaba ve zaman sarf etmelerinden; erkeklerin ise artık bir denge kurmaları ve toplumsal cinsiyet rollerinin de katkısıyla kadının daha fazla çocukla ilgilenme rolünün getirdiği avantajlardır. Bu araştırmada elde edilen bu bulgunun tersine Koçak (2008) yaptığı çalışmada çocuk sayısına göre evlilik doyumu düzeylerinde manidar bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun aksine birçok araştırmada (Kamp Dush, Taylor ve Kroeger, 2008; Myers ve Booth, 1999; Pazak, 1997) kadınların eşlerine kıyasla daha düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ve bu bulgular bu araştırmada elde edilen bulgu ile tutarlık göstermektedir. Özetle çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunu azalmaktadır. Benzer şekilde Connides (2001) de kadınların erkeklere kıyasla her zaman evliliklerinden daha az doyum sağladıklarını ifade etmektedir. Bu aşamada çocuk sayısının da artmasıyla beraber kadınların evlilik doyumu düzeylerinin giderek daha düşmesi beklenen bir bulgu olmaktadır. Pourakbaran ve Amin Yazdı (2015) çocuk sahibi olan kadınların, henüz çocuk sahibi olmamış kadınlara göre evliliklerinde daha düşük düzeyde cinsel doyum sağladıklarını belirlemişlerdir. Görüldüğü üzere evlilik doyumunun ana yönlerinden biri olan cinsel doyumun, çocuk sahibi olma ve çocuk sayısından etkilenmesi sebebiyle de evlilik doyumu düzeyleri üzerinde etken bir role sahip olduğu düşünülebilir. Sonuç olarak, hem kadınlarda hem de erkeklerde benzer bir şekilde çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumu düzeylerinin giderek azaldığı özellikle birinci çocuktan sonra daha büyük bir düşüş gösterdiği, hemen peşi sıra ikinci çocukla daha da düştüğü, öte yandan kadınlardaki düşüşün erkeklere kıyasla daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

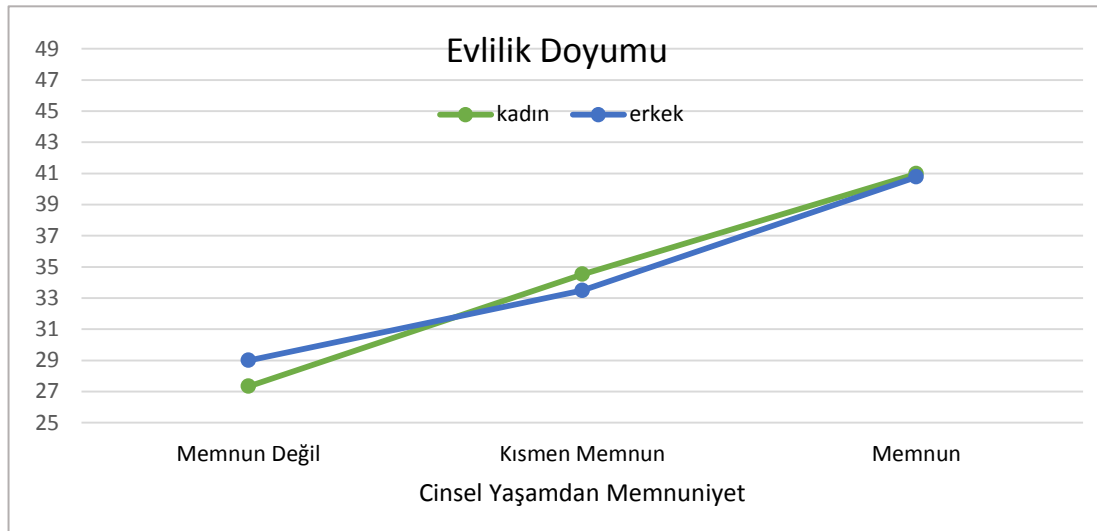
3.4.Eşlerin Cinsel Yaşamdan Memnuniyetlerine Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Bulgular ve Tartışma

Eşlerin cinsel yaşamdan memnuniyetlerine göre evlilik doyumuna ilişkin n, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Eşlerin Cinsel Yaşamlarından Memnuniyetlerine Göre Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Cinsel Yaşamdan Memnuniyet	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss
Evlilik Doyumu	Memnun Değilim	Kadın	30	27.33	7.59
		Erkek	16	29	9.12
	Kısmen Memnunum	Kadın	53	34.53	7.02
		Erkek	57	33.49	7.73
	Memnunum	Kadın	190	40.98	7.04
		Erkek	197	40.77	7.33

Tablo 4. incelendiğinde, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyine göre kadın ve erkek grupların evlilik doyumu puan ortalamalarının 27.33 ile 40.98 arasında değiştiği gözlenmektedir. Evli bireylerin cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine göre kadın ve erkeklerin evlilik doyumu puan ortalamaları 27.33 ile 40.98 arasında değiştiği gözlenmektedir. Profiller incelendiğinde; cinsel yaşamdan memnuniyete göre erkeklerde evlilik doyumu puan ortalamalarının, cinsel yaşamlarından memnun değilken en düşük düzeyde olduğu, kısmen memnun olduklarında belirgin bir şekilde yükseldiği ve memnun olduklarında ise en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Buna benzer şekilde kadınların da cinsel yaşamdan memnuniyete göre evlilik doyumu puan ortalamalarındaki düşüş ve artışlar erkeklerinki ile benzer özellikler göstermektedir.

Şekil 4. Eşlerin Cinsel Yaşam Memnuniyetlerine Göre Evlilik Doyum Profili

Şekil 4. incelendiğinde cinsel yaşamdan memnuniyete göre erkeklerde evlilik doyumu puan ortalamalarının cinsel yaşamlarından memnun değilken en düşük düzeyde olduğu, kısmen memnun olduklarında belirgin bir şekilde yükseldiği, memnun olduklarında ise en yüksek düzeye ulaştığı görülmektedir. Buna benzer bir şekilde cinsel yaşamdan memnuniyete göre kadınlarda evlilik doyumu puan ortalamalarındaki düşüş ve artışların da erkeklerinki ile benzer özellikler gösterdiği görülmektedir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde evlilik doyumu puanlarının cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine paralel olarak arttığı görülmektedir. Bu bulgu alan yazındaki pek çok araştırma bulgusu ile de tutarlık göstermektedir.

Yetişkinler tarafından oldukça önemsenen ve toplumda merak edilen ilişkiler özellikle cinsel istek ve deneyimleri içeren yaşantılara sahiptir (Sprecher, Christopher ve Cate, 2006). Evliliği anlamlı hale getiren, kadın ve erkek için sıklıkla en özel ve kişisel yakınlık alanı olan

cinsellik (Bilen, 2009), yakın ilişkilerin, özellikle romantik ilişkilerin ayrılmaz bir parçasıdır (Beth, 1987). Cinsellik, evliliklerde mutluluğu yakalamada oldukça etkilidir; ayrıca evliliklerin olağan ağında bu derecede önemli bulunan bir yönün “rutin” bir döngüye girmemesi eşlerin cinsel yaşamlarından dolısıyla evliliklerinden aldıkları hazza yansıyabilmektedir (Beth, 1987).

Cinsel doyum ve ilişki başarısı, kalitesi ya da doyum arasındaki pozitif çıktılar alan yazında birçok araştırma sonucuyla desteklenmektedir (Sprecher ve ark., 2006). Toplumsal olarak da pek çok kültürde farklı algılanan cinsel yaşam; Türkiye toplumunda sıklıkla daha örtük ve mahrem bir özel alan olarak algılanabilmektedir. Kadınların ve erkeklerin daha rahat bir cinsel yaşam sürdürebilmesi için kurulması gereken bir birlik olarak algılanan evlilik, ailenin kurulmasına böylece vesile olabilmektedir. Bu amaçla pek çok birey, daha sağlıklı bir cinsel yaşam sürdürmek ve böylece daha kaliteli bir evlilik yaşantısına sahip olmak ve daha doyum sağladığı bir yakın ilişki içerisinde yaşamak gibi beklentilerinin karşılanmasını isteyebilmektedir.

Araştırma bulgularına Şekil 4.’den bakıldığında; bu çalışmada yer alan kadınlarda ve erkeklerde evlilik doyum puanlarının, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine paralel olarak arttığı görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu pek çok araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Litzinger ve Gordon (2005) yaptıkları çalışmada evlilik doyumunun önemli yordayıcılarından birinin cinsel doyum olduğunu belirlemişlerdir. Yoo, Bartle-Haring, Day ve Gangamma (2014) ise yaptıkları çalışmada yakın ilişki yaşayan bireylerin hali hazırda devam eden ilişkilerinden doyum sağlamaları üzerinde en etkili öğelerden birinin eşler arasındaki cinsel yakınlıktan ötürü sağlanan doyum olduğunu belirlemişlerdir. Hem kadınlar hem de erkekler için benzer bulguların göze çarptığı çalışmada; duygusal yakınlık ve ilişki doyumunun yordayıcısının cinsel doyum olduğu bulunmuştur. Buna karşın Pazar (1997) yaptığı çalışmada sadece kadınlar için cinsel doyumun evlilik doyumunun bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Beth (1987) ise yaptığı çalışmada evliliğin ilk zamanlarında kadın ve erkeklerin cinsel yaşamlarından daha fazla doyum aldıklarını, zaman içinde ise evlilik ilişkisi geliştikçe cinsel doyum ve evlilik doyumları arasındaki doğrusal ilişkinin giderek güçlendiğini, zaman ilerledikçe cinsel yaşamdaki mutluluğun bireylerin evlilik yaşamları üzerinde oldukça etkili bir faktör olduğunu belirlemiştir. Bir diğer çalışmada Sprecher ve arkadaşları (2016) yaşadıkları ilişkide seksüel olarak doyum sağlayan bireylerin ilişkilerinde genel anlamda aldıkları doyumun da yüksek olduğunu bulmuşlardır. Buna benzer bir araştırma sonucuna McNulty, Wenner ve Fisher’in (2014) yaptığı çalışma bulgularında da rastlanmaktadır. Buna göre; cinsel doyum ve evlilik doyumunun çift yönlü bir ilişkiye sahip olduğu; cinsel yaşamda pozitif değişimler yaşayan bireylerin aynı zamanda evlilik doyumlarının da gelişerek arttığı ve evlilik doyum oranları yüksek bireylerin benzer şekilde cinsel yaşamdan aldıkları doyum düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Buna paralel bir diğer bulgu ise Yeh, Lorenz, Wickrama, Conger ve Elder’nın (2006) araştırma bulgularında göze çarpmaktadır. Buna göre; evli bireylerin eşleriyle olan cinsel yaşamlarından memnuniyet düzeyleri ne kadar yüksekse, evliliklerinden genel anlamda sağladıkları doyum düzeylerinin de o derecede yüksek olduğu ve daha mutlu bireyler oldukları ve daha kaliteli bir yakın ilişkiye sahip oldukları belirlenmiştir. Bu çalışmada da bu sıralanan pek çok araştırma bulgusu ile paralel ve tutarlı bir sonuç elde edildiği görülmektedir. Ancak bu bulgulardan farklı olarak Bilen (2009) ise evli bireyler arasındaki cinsel yaşamdan memnuniyetin önemli olduğunu ancak evlilik kalitesi ya da mutluluğundaki tek faktör olmadığını belirtmektedir. Bilen’e (2009) göre cinsel yaşam boyutu evliliğin herhangi bir alanı ya da boyutu kadar evlilik doyumunu etkilemektedir. Yani sadece cinsel boyutta değil evliliğin herhangi bir alanındaki bozulma ya da doyum sağlayamama halinin evlilik başarısı ya da evlilik mutluluğunu doğrudan etkileyebilmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre; bir yıldan az bir süredir evli olan, aile gelirin katkısı oranları cinsiyetler düzeyinde eşit olan, çocuk sahibi olmayan ve cinsel yaşamlarından memnun olan bireylerin evlilik doyumlarının manidar düzeyde diğer gruplarda ye alan bireylere kıyasla yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgular paralelinde bir yıldan az bir süredir evli olan, çocuk sahibi olan, aile gelirin önemli düzeyde katkısı olmayan ve cinsel yaşamlarından memnun olmayan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin düşük olduğu söylenebilmektedir. Buna istinaden; gelecek yeni yapılacak çalışmalarda bu değişkenlerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemelerinin nedenleri incelenebileceği gibi, bu değişkenlere ek olarak başka sosyo demografik değişkenler de çalışmalara eklenerek yeni araştırmalar yapılabilir veya bu değişkenlere ek yeni değişkenlerle birlikte incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Beach, S. R. H., Katz, J., Kim, S., & Brody, G.H. (2003). Prospective effects of marital satisfaction on depressive symptoms in established marriages: A dyadic model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20(3), 355–371. doi:10.1177/0265407503020003005
- Berry, R. E., & Williams, F. L. (1987). Assessing the relationship between quality of life and marital and income satisfaction: A path analytic approach. *Journal of Marriage and Family*, 49(1), 107-116. doi:10.2307/352675
- Beth, P. (1987). *Sexual satisfaction in early marriage* (Unpublished doctoral thesis). The Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Bilen, M. (2009). *Sağlıklı insan ilişkileri: Ailede, kurumlarda, toplumda*. Ankara: Anı Yayınları.
- Blood, R. O. (1969). *Marriage* (2nd. Edition). New York: The Free Press.
- Bograd, R., & Spilka, B. (1996). Self-disclosure and marital satisfaction in mid-life and late-life remarriages. *The International Journal of Aging and Human Development*, 42(3), 161-172. doi:10.2190/w87m-wck7-mhtt-n34f
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: a decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), 964-980. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x
- Burgess, E. W., Locke, H. J., & Thomes, M. M. (1963). *The family: From institution to companionship*. (3rd Edition). New York: American Book Company.
- Connides, I. A. (2001). *Family ties and aging*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cox., F. D. (2006). *Human intimacy: Marriage, the family, and its meaning*. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.
- Çilli, S. A., Kaya, N., Bodur, S., Özkan, İ., & Kucur, R. (2004). Ev kadınlarında ve çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin karşılaştırılması. *Genel Tıp Dergisi*, 14(1), 1-5.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2006). Relationship satisfaction (Chapter 31). In Vangelisti, A. L., & Perlman, D. (Eds.). *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. United States of America: Cambridge University Press.

- Fincham, F. D., Beach, S. R. H., Harold, G. T., & Osborne, L. N. (1997). Marital satisfaction and depression: Different causal relationships for men and women? *Psychological Science*, 8(5), 351-556. doi:10.1111/j.1467-9280.1997.tb00424.x
- Hetherington, E. M. (2003). Intimate pathways: Changing patterns in close personal relationships across time. *Family Relations*, 52(4), 318-331. doi:10.1111/j.1741-3729.2003.00318.x
- Holmes, B. M. (2007). In search of my “one-and-only”: romance-related media and beliefs in romantic relationship destiny. *The Electronic Journal of Communication*, 17(3/4), 1-29.
- Huston, T. L., Caughlin, J. P., Houts, R. M., Smith, S. E., & George, L. J. (2001). The connubial crucible: Newlywed years as precursors of marital delight, distress and divorce. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(2), 237-252. doi:10.1037/0022-3514.80.2.237
- Jones, E. (1994). *Family systems therapy: Developments in Milan systemic therapies*. Chichester: John Wiley.
- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33(1), 73-85. doi:10.1080/00926230600998573
- Kamp Dush, C. M., Taylor, M. G., & Kroeger, R. A. (2008). Marital happiness and psychological well-being across the life course. *Family Relations*, 57(2), 211-226. doi:10.1111/j.1741-3729.2008.00495.x
- Koçak, R. (2008). Okul yöneticilerinin evlilik doyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 127-139.
- Korkmaz, A., & Korkut, G. (2012). Türkiye’de kadının iş gücüne katılımının belirleyicileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 41-65.
- Lantz, H. R., & Snyder, E. C. (1969). *Marriage: An examination of the man-woman relationship*. United States of America: John Wiley & Sohn.
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(5), 409-424. doi:10.1080/00926230591006719
- Mason, T. M., Canlas, C. M., & Wang, D. N. (2013). Marital satisfaction and depressive symptoms in China. *Journal of Family Psychology*, 27(4), 677-682. doi:10.1037/a0033333
- Meeks, B. S., Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1998). Communication, love and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(6), 755-773. doi:10.1177/0265407598156003
- McNulty, J. K., Wenner, C. A., & Fisher, T. D. (2014). Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction and frequency of sex in early marriage. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 85-97. doi:10.1007/s10508-014-0444-6
- Myers, D. G. (2003). Close relationships and quality of life. In D Kahneman, E. Diener & N. Schwarz (Eds.) *Well-Being: The Foundations of Hedonic Psychology*. New York: Russell Sage Foundation.

- Myers, S. M., & Booth, A. (1999). Marital strains and marital quality: The role of high and low locus of control. *Journal of Marriage and The Family*, 61(2), 423-436. doi:10.2307/353759
- Neslon-Jones, R. (1999). *Creating happy relationships: A guide to partner skills*. Cassell: New York.
- Nystul, M. S. (1999). *Introduction to counseling: An art and science perspective*. Boston: Allyn and Bacon.
- Pateraki, E., & Roussi, P. (2013). Marital quality and well-being: The role of gender, marital duration, social support and cultural context (pp. 125-145). In Anastasia Efklides & Despina Moraitou (Eds.) *A Positive Psychology Perspective on Quality of Life*. Netherlands: Springer Press.
- Pazak, S. (1997). *Predicting sexual satisfaction and marital satisfaction* (Unpublished doctoral dissertation). United States International University.
- Pourakbaran, E., & Amin Yazdi, S. A. (2015). A study of sexual functioning and marital satisfaction in women with and without history of labor. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 17(4), 202-208.
- Regan, P. (2011). *Close relationships*. New York: Routledge.
- Reis, H. T., & Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. *Handbook of Personal Relationships*, 24(3), 367-389.
- Sprecher, S., Christopher, F. S., & Cate, R. (2006). Sexuality in close relationships (Chapter 25). In Vangelisti, A. L., & Perlman, D. (Eds.) *The Cambridge handbook of personal relationships*. New York: Cambridge University Press.
- Stewart, M. R. (2012). *The impact of length of relationship on conflict communication and relationship satisfaction in couples*. Graduate Thesis and Dissertations, 12474.
- Stone, E. A., & Shackelford, T. K. (2007). Marital satisfaction. *Encyclopedia of Social Psychology*, 541-545. doi:10.4135/9781412956253.n323
- Taves, M. J., Blood, R. O., & Wolfe, D. M. (1961). Husbands and Wives, the Dynamics of Married Living. *Marriage and Family Living*, 23(2), 213-217. doi:10.2307/347757
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Veenhoven, R. (2012). Happiness, also known as “Life satisfaction” and “Subjective well-being” (Chapter 3) In Land, K. C, Michalos, A. C., & Sirgy, M. J. (Eds.) *Handbook of Social Indicators and Quality of Life Research*. New York: Springer Press.
- Whisman, M. A., & Baucom, D. H. (2012). Intimate relationships and psychopathology. *Clinical Child Family Psychology Review*, 15(1), 4-13. doi:10.1007/s10567-011-0107-2
- Williams, B. K., Sawyer, S. C., & Wahlstrom, C. M. (2012). *Marriages, families, and intimate relationships*. Boston: Pearson.
- Yeh, H. C., Lorenz, F. O., Wickrama, K. A. S., Conger, R. D., & Elder, G. H. (2006). Relationships among sexual satisfaction, marital quality and marital instability at midlife. *Journal of Family Psychology*, 20(2), 339- 343. doi:10.1037/0893-3200.20.2.339

Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R., & Gangamma, R. (2014). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(4), 275-93. doi: 10.1080/0092623x.2012.751072